

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

249574

การรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
ต่อการจัดการความรู้เพื่อการปฏิบัติงาน

ปารมี มงคลจันทร์

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
ปีการศึกษา 2554

๖๐๐25 3991

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

249574

การรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้
เพื่อการปฏิบัติงาน

ปราณี แสงจันทร์

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

**PERCEPTIONS OF KNOWLEDGE MANAGEMENT FOR THE WORK
OF LIBRARIANS AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS**

PRANEE SAENGJAN

**A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)**

2011

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
ต่อการจัดการความรู้เพื่อการปฏิบัติงาน

ชื่อผู้เขียน นางปราณี แสงจันทร์

สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์ กาศจำรูญ

ประธานกรรมการ

ดร. สุวิมล อังควานิช

ดร. ชนนนา รอดสุทธิ

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

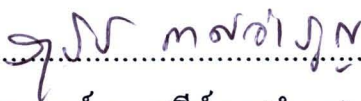
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พุพิพิธ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. น้าทิพย์ วิภาวิน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์ กาศจำรูญ)

กรรมการ

(ดร. สุวิมล อังควานิช)

กรรมการ

(ดร. ชนนนา รอดสุทธิ)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
ต่อการจัดการความรู้เพื่อการปฏิบัติงาน

ชื่อผู้เขียน นางปราณี แสงจันทร์

ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2554

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุณีย์ กาศจำรุณ

ประธานกรรมการ

2. ดร. สุวิมล อังควานิช

3. ดร. ชนนนา รอดสุทธิ

249574

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้ (2) ศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ (3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บรรณารักษ์ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้หรือรับผิดชอบเรื่องจัดการความรู้ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 195 คน จากห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา 24 แห่ง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบเพื่อวัดความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F -test)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้ในด้านนโยบาย ด้านประโยชน์และความสำคัญของการจัดการความรู้ และด้านกระบวนการของการจัดการความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

(2) พฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้พบว่า บรรณารักษ์

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีพฤติกรรมการรับรู้ในด้านการค้นหาความรู้ ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรอง ความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการเรียนรู้ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของ บรรณารักษ์ คือ ด้านกระบวนการ พบว่า ห้องสมุดไม่มีการถ่ายทอดความรู้ระหว่าง บุคลากร/หน่วยงานอย่างเป็นระบบ ด้านผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ความสามารถของ บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีข้อจำกัดในการเรียนรู้แตกต่างกัน ด้านเทคโนโลยี พบว่า ห้องสมุดไม่มีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับห้องสมุดเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ (4) การเปรียบเทียบการ- รับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ไม่มีผลต่อระดับการรับรู้และพฤติกรรม ของกระบวนการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บรรณารักษ์ที่มีอายุ 20-30 ปี มีพฤติกรรมในการรับรู้ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ แตกต่างจากบรรณารักษ์กลุ่มที่มีอายุ 31-40 ปี 41-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติที่ 0.05

ABSTRACT

Thesis Title Perceptions of Knowledge Management for the Work
 of Librarians at Higher Education Institutions

Student's Name Mrs. Pranee Saengjan

Degree Sought Master of Arts

Major Library and Information Science

Academic Year 2011

Advisory Committee

1. Assoc. Prof. Dr. Sunee Karschamroon	Chairperson
2. Dr. Suwimol Angkavanich	
3. Dr. Shanana Rodsoodthi	

249574

In this thesis, the researcher investigates (1) the levels at which selected librarians employed at higher education institution libraries evinced perceptions of knowledge management for the work of librarians at said libraries. The researcher also inquires into (2) the perceptual behaviors of these librarians when engaged in the knowledge management process. Finally, the researcher considers (3) problems in and obstacles to the practice of knowledge management by the librarians at these higher education institution libraries.

The sample population consisted of 195 librarians participating in knowledge management activities or responsible for knowledge management at the libraries of twenty-four public and private higher education institutions.

The instrument of research was a questionnaire.

249574

Using techniques of descriptive statistics, the researcher analyzed the data collected in terms of frequency distribution, percentage and mean. The researcher also employed the t-test and F-test techniques.

Findings are as follows:

1. The levels of perceptions of the librarians under study toward knowledge management in the aspects of policy, the benefits and importance of knowledge management, and the process of knowledge management in an overall picture were at a high level.

2. The perceptual behaviors of the librarians under study in the process of knowledge management were found to be exhibited at a moderate level in an overall picture in the following aspects: knowledge identification; knowledge creation and acquisition; knowledge organization; knowledge codification and refinement; knowledge access; knowledge sharing; and learning.

3. In regard to problems in and obstacles to the exercise of knowledge management on the part of these librarians in the aspect of process, it was found that knowledge transfer between personnel and departments at these libraries was not conducted systematically. In the aspect of practitioners, it was found that there were differences in view of learning limitations because of differences in the ability of some of the librarians under study. In the aspect of technology, it was found that libraries did not have information linkages

systems linking related departments, thereby decreasing the efficiency of performance.

4. In the course of comparing the perceptions of knowledge management of the librarians under study, it was found that the demographical characteristics of gender, age, educational level, and work experience did not affect the levels of perceptions and the perceptual behaviors of the knowledge management process exhibited by these librarians. When considered in each aspect, it was found that librarians between the ages of twenty and thirty differed in perceptual behaviors in the aspect of knowledge sharing from those between the ages of thirty-one and forty, those who were between the ages of forty-one and fifty, and those who were fifty years of age or older at the statistically significant level of 0.05.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านรองศาสตราจารย์ ดร. สุณีย์ กาศจำรูญ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. สุวิมล อังควานิช และ ดร. ชนันนา รอดสุทธิ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของผู้วิจัย คือ คุณสุรสิทธิ์ แสงจันทร์ ผู้เป็นสามีที่ให้ความรัก ความอดทน และกำลังใจตลอดมา และการเสียสละในการช่วยดูแลลูกสาวทั้งสองคนตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา และขอบใจลูกสาวทั้งสองคน คือ ค.ญ. โยษิตา แสงจันทร์ และ ค.ญ. เจติยา แสงจันทร์ ที่ให้ความรักและกำลังใจ ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถฟันฝ่าอุปสรรคในช่วงระหว่างการศึกษาและทำงานวิจัยนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ ที่คอยห่วงใยและให้กำลังใจ ตั้งแต่เริ่มศึกษาจนกระทั่งทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ปราณี แสงจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญตาราง.....	(12)
สารบัญภาพประกอบ.....	(16)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการรับรู้.....	10
ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้.....	17
การจัดการความรู้ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.....	50
การจัดการความรู้กับห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์.....	56
เกณฑ์การประเมินการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.).....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	68

บทที่	หน้า
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	76
ตอนที่ 2 ระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ต่อการจัดการความรู้.....	78
ตอนที่ 3 พฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการ การจัดการความรู้.....	83
ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์.....	91
ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน.....	95
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	105
สรุป.....	105
อภิปรายผล.....	109
ข้อเสนอแนะ.....	112
ภาคผนวก	
ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม.....	115
ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	117
ค แบบสอบถาม.....	120
บรรณานุกรม.....	137
ประวัติผู้เขียน.....	143

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนบรรณารักษ์ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล.....	69
2	จำนวนบรรณารักษ์ ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล ที่มีการนำการจัดการความรู้มาใช้ในห้องสมุดและจำนวน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	70
3	จำนวนและร้อยละของสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา.....	77
4	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้ โดยภาพรวม.....	79
5	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้ ด้านนโยบายของ การจัดการความรู้.....	79
6	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้ ด้านกระบวนการของ การจัดการความรู้.....	81
7	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้ ด้านประโยชน์และ ความสำคัญของการจัดการความรู้.....	82
8	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการรับรู้ของ บรรณารักษ์ในกระบวนการการจัดการความรู้ในห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา โดยภาพรวม.....	83
9	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการรับรู้ของ บรรณารักษ์ในกระบวนการการจัดการความรู้ ด้านการค้นหาความรู้...	84

10	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรม การรับรู้ของ บรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ ด้านการสร้างและ แสวงหาความรู้.....	85
11	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรม การรับรู้ของ บรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ ด้านการจัดการความรู้ ให้เป็นระบบ.....	86
12	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรม การรับรู้ของ บรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ ด้านการประมวลและ กลั่นกรองความรู้.....	87
13	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรม การรับรู้ของ บรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้.....	88
14	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรม การรับรู้ของ บรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ ด้านการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้	89
15	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรม การรับรู้ของ บรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ ด้านการเรียนรู้.....	90
16	จำนวนและร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ ของบรรณารักษ์ ด้านกระบวนการ.....	91
17	จำนวนและร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ ของบรรณารักษ์ ด้านผู้ปฏิบัติงาน.....	93
18	จำนวนและร้อยละของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ ของบรรณารักษ์ ด้านเทคโนโลยี.....	94
19	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของบรรณารักษ์ต่อ การจัดการความรู้ จำแนกตามเพศ.....	95

ตาราง	หน้า
20 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของบรรณารักษ์ต่อ การจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ.....	96
21 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของบรรณารักษ์ต่อ การจัดการความรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	96
22 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของบรรณารักษ์ต่อ การจัดการความรู้ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในห้องสมุด.....	97
23 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของบรรณารักษ์ต่อ การจัดการความรู้ รายด้าน จำแนกตามเพศ.....	98
24 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้ของบรรณารักษ์ต่อ การจัดการความรู้ รายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	98
25 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการ การจัดการความรู้ จำแนกตามเพศ.....	99
26 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการ การจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ.....	99
27 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการ การจัดการความรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	100
28 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการ การจัดการความรู้ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในห้องสมุด.....	100
29 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการ การจัดการความรู้ รายด้านของกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามเพศ.....	101
30 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการ การจัดการความรู้ รายด้านของกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามอายุ.....	102

31	การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการจัดการความรู้ ราชด้านของกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	103
32	การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการจัดการความรู้ ราชด้านของกระบวนการจัดการความรู้ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของบรรณารักษ์.....	104

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 แผนผังแสดงกระบวนการของการรับรู้สัมผัสและการรับรู้.....	11
2 ขั้นตอนการรับรู้ของมนุษย์.....	13
3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้.....	15
4 วงจรการเรียนรู้.....	33